

Ett slukhål i Kungsgatan

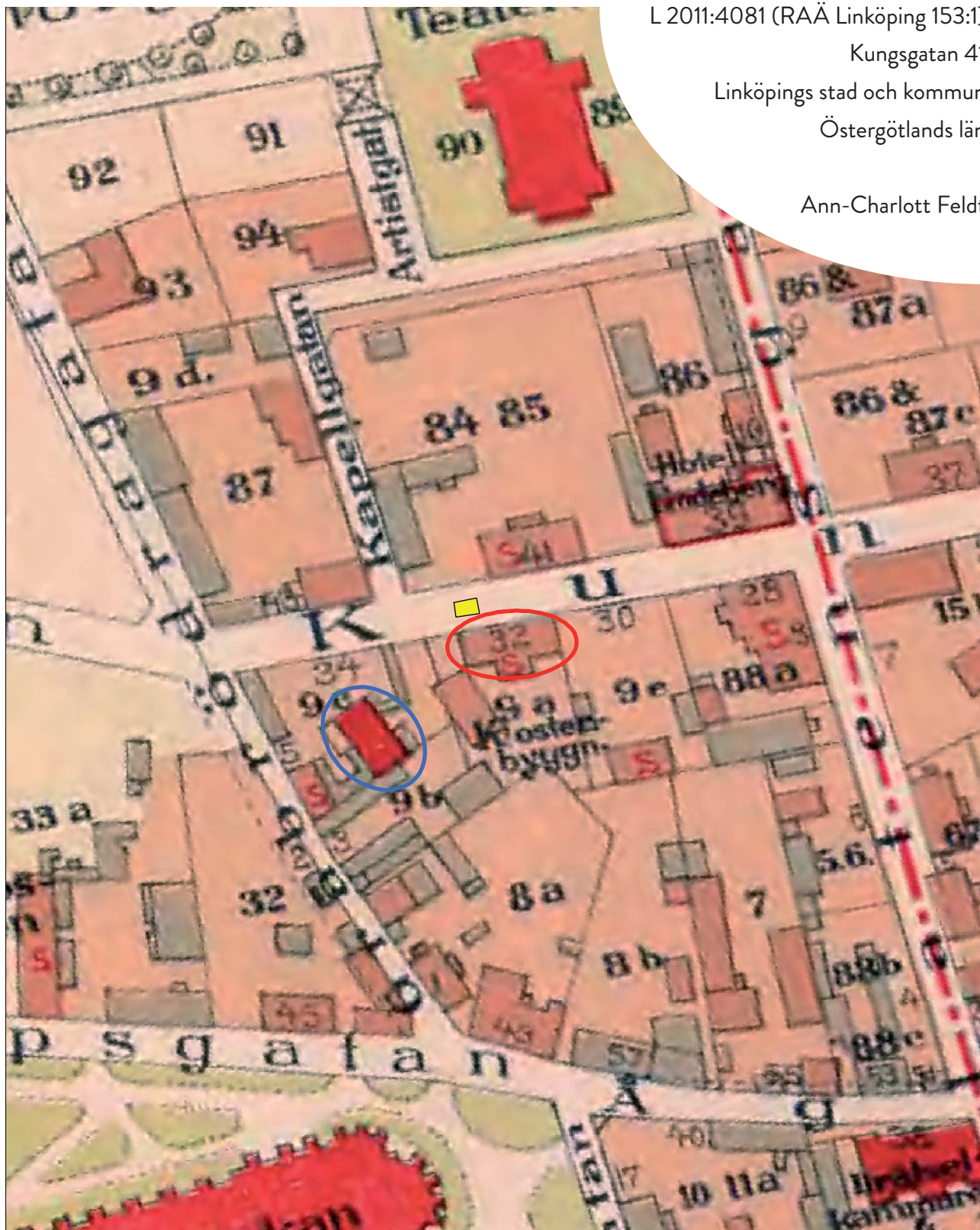
L 2011:4081 (RAÄ Linköping 153:1)

Kungsgatan 41

Linköpings stad och kommun

Östergötlands län

Ann-Charlott Feldt

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet	Kungsgatan
Stad	Linköping
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämning	L2011:4081 (RAÄ Linköping 153:1)
Fastighetskartans blad	64F 7d SO
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Lst beslut	2019-10-29
Lst dnr	431-12527-2019
Lst handläggare	Göran Gruber
ÖLM dnr	0267/19
ÖLM konto	001319
Undersöknings-id	201901505
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Linköpings kommun
Projektledare	Ann-Charlott Feldt
Personal	-
Fältarbete	2019-09-04--10
Totalt besiktigades	Ca 24 m ²
Foto	Digitala bilder
Fynd	Nej
Analyser	Nej
Grafik	Ann-Charlott Feldt
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Ur allmänt kartmaterial
ISSN 1403-9273

© Lantmäteriverket MS2008/06551
Rapport 2020:6 © Östergötlands museum

Slukhål i Kungsgatan

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	5
Syfte och metod	5
Undersökningresultat	5
Referenser	7

Omslagsbild: Utsnitt ur stadskarta över Linköping från år 1914 (05-lin-845) med det aktuella schaktet markerat (gult). På kartan ses även det medeltida stenhus (blå ring) och den byggnad där skelett påträffades vid grundgrävning år 1908 (röd ring) som omnämns i texten.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

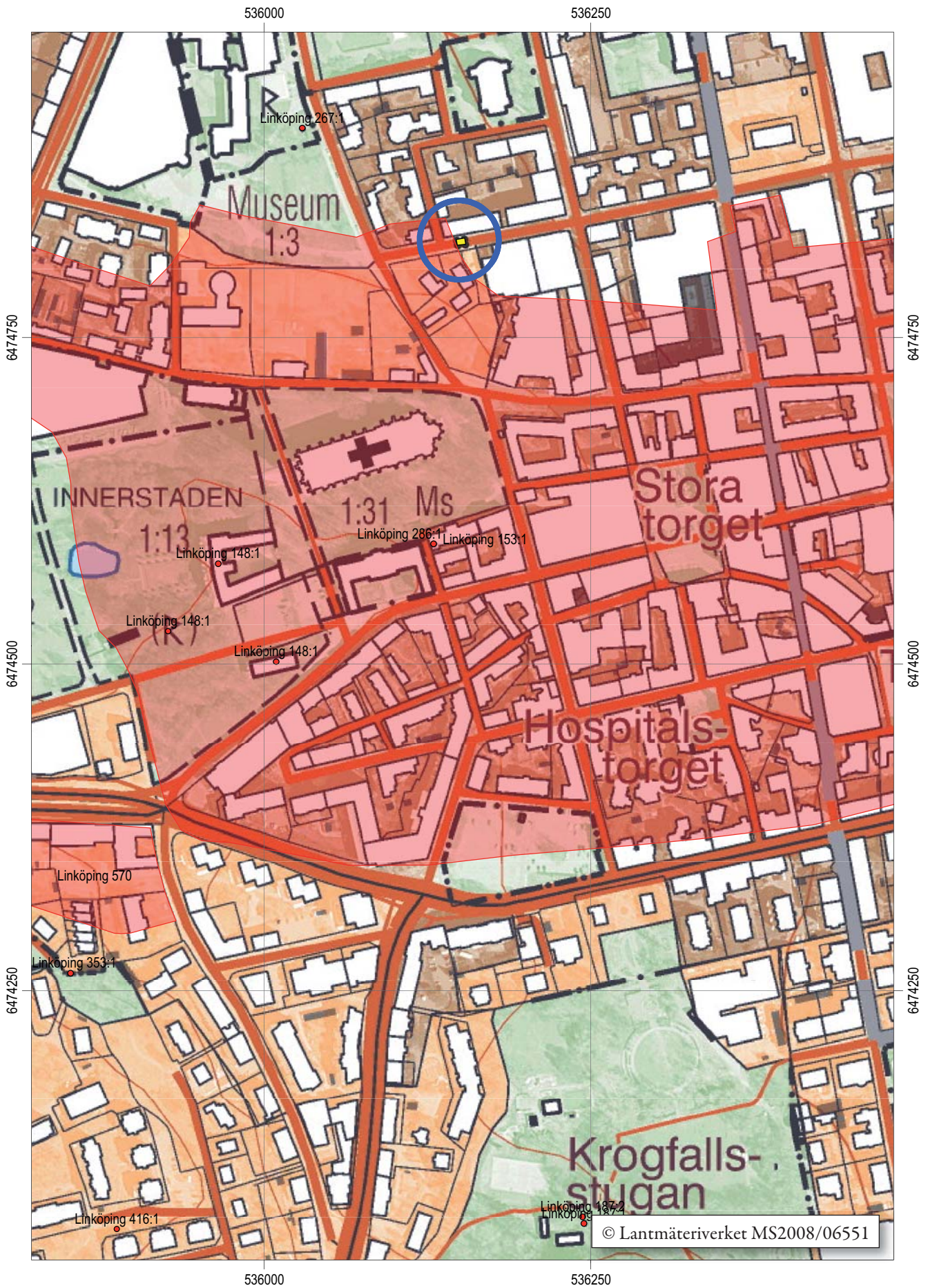
Sammanfattning

I samband med att ett slukhål uppstått i Kungsgatan grävdes ett schakt ner till en befintlig vattenledning på ca 2,5 m djup. Schaktet grävdes i den norra utkanten av L2011:4081 (RAÄ Linköping 153:1), Linköpings medeltida och tidigmoderna stadsområde. Strax sydväst om schaktet finns ett av Linköpings bevarade medeltida stenhus på den s k Rhyzeliusgården.

Det arkeologiska arbetet utfördes som en akut besiktning efter att den närmast slutförda schaktningen upptäckts av en förbipasserande arkeolog. Olika fyllnadslager av grus och sand kunde ses i schaktväggarna. Dessa undersöktes dock inte närmare vid besiktningstillfället och strax därpå var schaktet åter igenlagt.

Ann-Charlott Feldt
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:4 000.

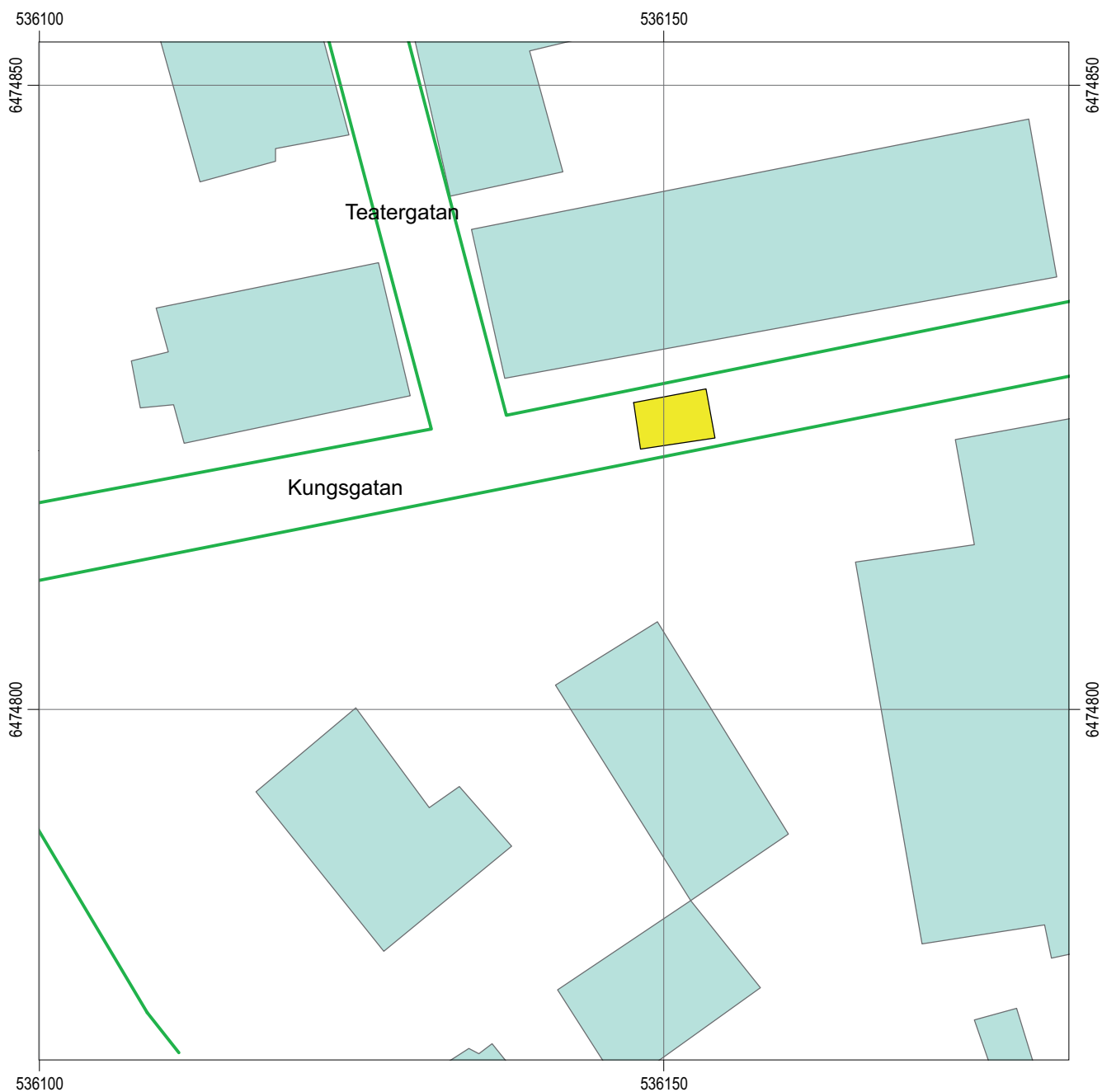
Inledning

I samband med att ett slukhål uppstått i Kungsgatan lät Linköpings kommun gräva ett schakt ner till en befintlig vattenledning på ca 2,5 m djup. Schaktet grävdes i den norra utkanten av L2011:4081 (RAÄ Linköping 153:1), Linköpings medeltida och tidigmoderna stadsområde.

Det arkeologiska arbetet utfördes som en akut besiktning efter att den närmast slutförda schaktningen upptäckts av en förbipasserande arkeolog. Schaktväggarna undersöktes dock inte närmare vid

besiktningstillfället och strax därpå var schaktet åter igenlagt.

Den arkeologiska besiktningen i fält utfördes 2019-09-04. Därefter rapporterades det inträffade till Länsstyrelsen Östergötland som fattade beslut om att en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning skulle utföras. Ansvarig för fält- och rapportarbete är undertecknad. Linköpings kommun stod för de arkeologiska kostnaderna.

Figur 3. Schaktets placering i Kungsgatan. Skala 1:500.

Områdesbeskrivning

Schaktet grävdes i den norra utkanten av L2011:4081 (RAÄ Linköping 153:1), Linköpings medeltida och tidigmoderna stadsområde. Strax sydväst om schaktet finns ett av Linköpings bevarade medeltida stenhus på den sk Rhyzeliusgården i kv Absalon 1. Kungsgatan tillhör de nya gator som tillkom vid mitten av 1800-talet (Hök 1968), då den lades ut över såväl tomtmark som åkermark i stadens norra utkant.

Stenhuset byggdes ursprungligen mot slutet av 1300-talet eller under tidigt 1400-tal. Omkring år 1500 lär det ha byggts om till det hus vi ser idag. Arkeologiska undersökningar i anslutning till stenhuset har visat att huset fungerat som kärnan i en gårdsanläggning med flera byggnader. Stenhuset har kallats klostret eftersom man tidigare trodde att det tillhört det gamla franciskankonventet. Nyare forskning har dock visat att gården under medeltiden hörde till domkyrkan, troligen som residensgård tillhörande *Omnium Sanctorum*. De träbyggnader som också finns på gården byggdes på 1720-talet som domprostgård åt domprost Rhyzelius som senare kom att bli biskop Linköping (Tagesson 2002:376ff).

Vid en grundgrävning år 1908 i kv Absalon (se den med röd ring markerade bygganden på rapportens framsida), i samband med ett husbygge på Kungsgatan 32, framkom flera gravar med starkt förmultnade ben (Berggren 1908:16). Det nu aktuella schaktet grävdes strax intill platsen för de då påträffade gravarna. Då gravarna påträffades nära det medeltida stenhuset, tolkades de som lämningar efter franciskankonventets kyrkogård. Nu, när klostrets placering vid nuvarande Hospitalstorget är känd, är det oklart hur gravarna ska tolkas. Det har dock förekommit vid flera tillfällen att sk profana gravar, dvs begravningar utanför kyrkogårdarna, påträffats i Linköping, bl a i korsningen Klostergatan - Kungsgatan och i kv Brevduvan 21 (Feldt 2005).

Syfte och metod

Undersökningens övergripande syfte var att tillse att eventuella fornlämningar berördes så lite som möjligt av arbetet. De lämningar som påträffades skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras. Resultatet är avsett att kunna ligga till grund dels för Länsstyrelsen bedömning av kunskapspotentialen inför eventuella kommande beslut, dels för exploatörens vidare planering. Detta syfte var dock inte möjligt att uppfylla då schaktet redan var grävt och igenlagt. Syftet kom istället, efter samråd med länsstyrelsens handläggare, att inskränkas till en dokumentation och rapportering av den utförda besiktningen.

Det arkeologiska arbetet utfördes som en akut besiktning efter att den närmast slutförda schaktningen upptäckts av en förbipasserande arkeolog. Schaktet undersöktes dock inte närmare vid besiktningstillfället och strax därpå var det igenlagt. Detta innebär att dokumentationen inskränker sig till de foton som togs vid besiktningstillfället och en inmätning av schaktets begränsning som den framgår av lagningen i gatans asfalt.

Undersökningsresultat

När besiktningen utfördes var ett ca 6x4 m stort schakt redan grävt ner till en befintlig vattenledning på ca 2,5 m djup. Schaktet dokumenterades på ett antal digitala foton tagna i olika vinklar. Samtliga foton togs från schaktkanten.

Olika fyllnadslager av grus och sand framträdde i schaktväggarna. Bland annat kunde tydliga skiktningar ses i den södra schaktväggen. Dessa undersöktes dock inte närmare vid besiktningstillfället och därför är det oklart vad de representerade och huruvida lagren av sand och grus dolde äldre kulturlager eller skadade gravar.

*Figur 4. Schaktet sett från sydöst.
Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.*

*Figur 5. Schaktet sett från nordöst med
Rhyzeliusgården i bakgrunden.
Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.*

*Figur 6. Schaktet sett från nordöst med grus- och
sandlagren i den södra schaktväggen synliga.
Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.*

Referenser

Berggren P G. 1908. Anteckningar om Linköpings franciskankloster. Klockhoff O (red). *Meddelanden från Östergötlands fornminnesförening*. Linköping.

Feldt A-C. 2005. *Föll de på sin post? Två män i en grav utanför Kungsgatans postkontor*. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2005:64. Östergötlands museum.

Hök I. 1968. *Gatunamn i Linköping*. Linköping.

Tagesson G. 2002. *Biskop och Stad – aspekter av urbanisering och sociala rum i medeltidens Linköping*. Lund Studies in Medieval Archaeology 30 (diss).

Lantmäterimyndighetens arkiv

Akt 05-lin-845. Stadskarta över Linköpings stad. 1914.

I samband med att ett slukhål uppstått i Kungsgatan grävdes ett schakt ner till en befintlig vattenledning på ca 2,5 m djup. Schaktet grävdes i den norra utkanten av Linköpings medeltida och tidigmoderna stadsområde. Strax sydväst om schaktet finns ett av Linköpings bevarade medeltida stenhus på den s k Rhyzeliusgården. Det arkeologiska arbetet utfördes som en akut besiktning efter att den närmast slutförda schaktningen upptäckts av en förbipasserande arkeolog. Olika fyllnadslager av grus och sand kunde ses i schaktväggarna. Dessa undersöktes dock inte närmare vid besiktningstillfället och strax därpå var schaktet åter igenlagt.

ISSN 1403-9273
Rapport 2020:6